

FEDERÁLNÍ MINISTERSTVO VNITRA

Č.j.: OV—039/A—89

18. VIII 1989

~~TAJNÉ!~~

Výtisk č. 43

Počet listů: 11

Počet příloh: 6

DENNÍ SITUAČNÍ ZPRÁVA č. 112

Upozornění: materiál je určen výhradně k informaci adresáta.
Nesmí být rozmnožován a po využití podléhá do 10 dnů vrácení federálnímu ministerstvu vnitra (odboru analytiky a informací Vnitřní a organizační správy FMV).

1. Bezpečnostní situace v ČSSR

V průběhu 17. srpna 1989 nedošlo na území ČSSR k závažnému narušení klidu a veřejného pořádku. Na pěší zóně v Praze proběhl bez mimořádné pozornosti občanů již dvanáctý protestní tzv. pěší pochod, které od počátku srpna organizuje Nezávislé mírové sdružení.

Vnitřní opoziční síly pokračovaly v rozšiřování protisocialistické výzvy "Několik vět" a získávání podpisů na její podporu mezi občany /Západočeský, Severomoravský a Jihomoravský kraj/. Stoupl počet signálů o přípravách protispolečenských vystoupení k výročí srpna v různých městech Západočeského, Jihočeského, Jihomoravského, Středoslovenského a Východoslovenského kraje. Dotazníková akce tzv. nezávislé skupiny pro průzkum veřejného mínění pokračovala v Praze a Východočeském kraji. Letáky vyzývající obyvatelstvo k účasti na protestních akcích k výročí srpna byly zjištěny v Západočeském a Středoslovenském kraji /Plzeň, K. Vary, Banská Bystrica/. Leták hanobící naše společenské a státní zřízení se opakovaně objevil v Praze.

Dva anonymní telefonáty, oznamující destrukci OD DRUŽBA a zapálení obytných domů, byly zaznamenány v Praze. Rovněž v Bratislavě byly 2 anonymní telefonáty, upozorňující na vhození bomby do PRIORU a destrukci prodejny URAL, připravovanou na sobotu. Tři prověřeny jako klamné, v posledním případě byla přijata příslušná opatření. Po pachatelích se pátrá.

Písemné anonymy vyhrožující destrukcemi objektů byly zjištěny ve Východočeském a Jihočeském kraji /objekty OV KSČ v Trutnově, závod Jihočeských energetických závodů v Majdaleně/. Urážlivé a hanobící anonymní dopisy a útoky vůči členům KSČ byly zaznamenány v 6 případech v Západočeském, Severočeském, Jihočeském a Jihomoravském kraji.

K závažnějším mimořádným událostem v národním hospodářství, dopravě a spojích nedošlo. Pátrá se po neznámém pachateli, který dne 17.8.1989 položil na pravý kolejový pás v železniční stanici ČSD Citice /Západočeský kraj/ zarážku, používanou při posunu vagonů, na kterou najel osobní vlak. Ke zranění osob ani hmotným škodám nedošlo.

2. Nepřátelská činnost

b/ Již podvanácté v tomto měsíci se dne 17.8.1989 v době mezi 17.00 - 18.10 hod. opakoval za účasti asi 50 osob na pěší zóně v Praze v prostoru mezi Obchodní bankou a Můstkem tzv. pěší pochod, organizovaný tzv. Nezávislým mírovým sdružením. Jeden z účastníků Miroslav KŘEN ve spolupráci s Jiřím BENÁTČA-NEM zaznamenávali průběh pochodu videokamerou, Jiří WOLF prováděl rozhovory s účastníky a jejich fotografování. K narušení klidu a veřejného pořádku nedošlo.

V několika místech ČSSR byly zjištěny poznatky o organizování protestních a pietních akcí ve dnech 20. - 21.8.1989. V Moldavě nad Bodvou /Východoslovenský kraj/ připravuje demonstraci za "lidská práva a uplatnění se ve společnosti" mezi mládeží čtyřčlenná skupina kriminálně závadových osob. Pietní akt se má z pokynu JUDr. ČARNOGURSKÉHO uskutečnit na hřbitově v Ilavě /Středoslovenský kraj/. Podobné vystoupení má být i ve Zvolenu, v Žiaru nad Hronom se má na náměstí uskutečnit "svíčkový pochod". Podle vůdčí osobnosti opozice v Jihomoravském kraji má vystoupení v Brně proběhnout tak, že účastníci po malých skupinách se budou procházet centrem města, v určenou dobu se zastaví, zazpívají státní hymnu a chvilkou ticha uctí památku padlých. "Tichá, spořádaná" demonstrace by měla proběhnout i na Žižkově náměstí v Táboře /Jihočeský kraj/. V Plzni by měla demonstrace proběhnout na náměstí Republiky s tím, že projev mají připraven 3 osoby, aby alespoň jedna unikla pozornosti orgánů SNB. Jako náhradní místo je stanovena Moskevská třída. Ve všech případech jsou přijata opatření k zajištění klidu a veřejného pořádku.

Rozhodnutím Krajského soudu v Brně byla 17.8.1989 zamítnuta stížnost krajského prokurátora proti rozhodnutí Okresního soudu v Gottwaldově o propuštění Stanislava DEVÁTEHO z vazby. Jmenovaný zůstává hospitalizován ve Fakultní nemocnici v Brně.

V Novém Bydžově /Východočeský kraj/ byla zjištěna snaha místního občana, který v krizových letech aktivně vystupoval proti vstupu spojeneckých vojsk a procesu konsolidace, o založení místní organizace sociálně demokratické strany.

Čtyři rozšiřovatelé pamfletu "Několik vět" z Východočeského kraje mají v úmyslu zúčastnit se protestních akcí tzv. nezávislých iniciativ v Praze. Jsou přijata opatření k zamezení jejich záměru.

Rozšiřování protisocialistického pamfletu "Několik vět" vhazováním do dopisních schránek občanů bylo zjištěno ve 3 případech v Brně, v Ústí nad Labem a v Praze. Osobně se při získávání podpisů pod výzvu angažovala archeoložka ČSAV PhDr. Dagmar DRESLEROVÁ /1958/ v Západočeském kraji. Asi 30 podpisů získal v restauraci v Novém Jičíně /Severomoravský kraj/ Vlastimil FAREK /1962/. V Přerově pamflet rozšiřuje Vladimír HUČIN/1952/. Jako rozšiřovatelé pamfletu na akci Buchlovská svíca, o které jsme informovali 16.8. t.r., byli zjištěni MUDr. Zdenka MLČÁKOVÁ /1936/ a Jaroslav BEDNAŘÍK /1956/. Ve s.p. TOKOZ Žďár nad Sázavou /Jihomoravský kraj/ vyvěsil výzvu na nástěnku mistr Jaroslav BERÁNEK /1958/. Jejich činnost se dokumentuje, po rozšiřovateli se pátrá. Horník Dolu Antonín Zápotocký v Orlové /Severomoravský kraj/ Pavel BOHÁČ /1941/ vystoupil z KSČ, protože nesouhlasil s formou provádění protiakcí proti výzvě "Několik vět". Byl informován vedoucí tajemník OV KSČ.

Výtisky známého letáku Hnutí za občanskou svobodu "Občané tohoto státu" byly zjištěny v Západočeském kraji a v Praze.

Další dva dotazníky ankety tzv. nezávislé skupiny pro průzkum veřejného mínění byly doručeny poštou do Prahy a Východočeského kraje.

V Banské Bystrici bylo nalezeno dalších 14 letáků "Občanského demokratického svazu", o kterých jsme informovali 17.8. 1989. V Plzni byl zjištěn další z letáků zvoucích na manifes-

taci k výročí srpna, o nichž jsme rovněž informovali. V Karlových Varech /Západočeský kraj/ bylo zaznamenáno na dvou místech celkem 190 letáků vyzývajících občany, aby drželi 21.8.1989 v 19.00 hodin 2 minuty ticha v oknech bytů. V Praze byl opakovaně zjištěn veršovaný tzv. Pražský manifest, o kterém jsme informovali. Na obvodní poště v Praze 7 bylo nalezeno "Prohlášení výkonného klubu OBRODA k 21.8.1989", odsuzující vstup spojeneckých vojsk a negativně hodnotící vývoj naší společnosti. Po rozšiřovatelných letáků se ve všech případech pátrá.

V Praze byly zaznamenány dva anonymní telefonáty o umístění bomby v OD DRUŽBA a možnosti požáru v domech v Praze 2 naproti ministerstvu spravedlnosti. Oba byly prověřeny jako klamné. Rovněž v Bratislavě byly dva anonymní telefonáty, upozorňující na vhození bomby do PRIORU a vyhození do vzduchu prodejny URAL, připravované na sobotu. První byl prověřen jako klamný, ve druhém případě jsou přijata příslušná opatření.

Ve Východočeském kraji byly zaznamenány 2 výhrůžné anonymní dopisy. Jeden vyhrožuje destrukcí budovy OV KSČ Trutnov v noci z 20. na 21. srpna. Druhý, zaslaný náčelníkovi OO VB Dobruška, vyhrožuje zapálením "budovy nevěřících, bude-li bráněno zastrahování komunistického ďábla v obci České Meziříčí". V Západočeském kraji byl urážlivý anonymní dopis zaslán na OV KSČ v Tachově, v Severočeském na OV KSČ v Chomutově. V Jihočeském kraji bylo anonymně písemně vyhrožováno destrukcí objektu s.p. Jihočeské energetické závody v Majdaleně, 3 písemné útoky proti komunistům byly zaznamenány v s.p. JITKA v Jindřichově Hradci. V Jihomoravském kraji byl zajištěn korespondenční lístek, zaslaný na smyšlenou adresu, s veršovaným textem, hrubě urážejícím členy KSČ. Ve všech případech se po pisatelích pátrá.

Na zdi podél pěší cesty na bratislavský hrad byl 17.8.1989 zjištěn nápis oslavující DUBČEKA. Po pisateli se pátrá.

Dne 17.8.1989 bylo zahájeno trestní stíhání a vzneseno obvinění pro přípravu trestného činu hanobení národa, rasy a pře-

svědčení a podpora a propagace fašismu a podobného hnutí proti [redacted] /1971/, bez politické příslušnosti, jedenkrát soudně trestán, zedník OSP Stavomat Cheb /Západočeský kraj/. Jmenovaný společně s mladistvým spoluzaměstnancem [redacted] /1972/ zakoupili větší množství barev v aerosolovém balení s tím, že 21.8.1989 budou na veřejně přístupných místech psát protispolečenská hesla a symboly propagující fašismus. Stíhání je vedeno vazebně.

Na základě zadokumentovaných poznatků o rozšiřování výzvy "Několik vět" a získávání podpisů na její podporu bylo sděleno podezření z přečinu proti veřejnému pořádku podle § 6/c zákona č. 150/1969 Sb. sedmi osobám z Jihomoravského a Severočeského kraje.

3. Negativní jevy a poruchy v čs. národním hospodářství

Na Oblastním ředitelství ČSD Plzeň dochází při současné reorganizaci Jihozápadní dráhy k neuváženým kádrovým zásahům, které povedou ke snížení kvality vyšetřování železničních nehod, na nichž je ve velké míře závislé přípravné řízení orgánů SNB. Služba 16 - revizoři bezpečnosti železniční dopravy - má být snížena o 4 pracovníky. Proto vzdálená detašovaná pracoviště v Sokolově a Českých Budějovicích nebudou obsazena potřebným počtem pracovníků. Důvodem těchto opatření je zřejmě skutečnost, že náčelník služby revizorů objektivně hodnotí nedostatky provozních služeb při uzavírání železničních nehod. V případě, že počet revizorů bude skutečně snížen, poklesne i kontrolní činnost v provozu železniční dopravy.

Ředitel s.p. CHEPOS Brno ing. Karel NOGA /1939/ nechal podle vzoru ČKD Praha natisknout 200 "čestných průkazek", opravňujících držitele volně vstupovat do všech kombinátních podniků CHEPOS včetně ředitelství. Tyto průkazky hodlá ředitel v rámci

"upevnění obchodních vztahů" rozdávát obchodním zástupcům zá-
padních firem, pracovníkům PZO a dalším partnerům. Průkazky
nejsou evidovány a jejich platnost je neomezená. Držitel nemá
povinnost doložit svou totožnost jiným dokladem. Může tak do-
jít nejen k nekontrolovanému pohybu osob v podnicích, ale
i k eventuálnímu zneužití průkazky dalšími osobami. Bude in-
formován územní stranický orgán.

4. Nejzávažnější mimořádné události a kriminální trestná činnost

a/ Mimořádné události v národním hospodářství a živelní pohromy

Dne 16. srpna 1989 ve 23.00 hodin v obci Pohoří, ve středisku JZD Mír /okr. Rychnov nad Kněžnou/ došlo z dosud nezjištěné příčiny k požáru sena, uskladněného v ocelokolně. Shořením 300 tun sena, poškozením ocelokolny a traktoru s cisternou vznikla škoda ve výši 350 000 Kčs. Ke zranění osob nedošlo. Ve věci bylo zahájeno stíhání pro trestný čin obecné ohrožení. K zjištění příčiny požáru byl přizván znalec z oboru elektro.

Vyšetřuje OS SNB Rychnov nad Kněžnou.

Dne 15. srpna 1989 byly u VÚ 3581 Stará Boleslav /okr. Nymburk/ zjištěny u 9 vojáků základní služby příznaky úplavice. Laboratorně bylo zjištěno, že se jedná o nemoc pod názvem "Shigella flexneri", která se v ČSSR nevyskytuje a byla dovezena účastníky ostrých bojových střeleb ze SSSR. Dne 12. srpna 1989 se výskyt úplavice projevil i u VÚ 8729 Stará Huť /okr. Příbram/, kde onemocnělo 20 příslušníků útvaru. Výskyt této nemoci byl zjištěn i u 5 civilních osob v Dobříši /okr. Příbram/. U uvedených vojenských útvarů byla vyhlášena karanténa.

Událost vyšetřuje hlavní lékař nadřízeného velitelství VÚ 2516 Slaný-Drnov.

b/ Násilná trestná činnost

Navazuje na DSZ ze dne 14. srpna 1989 : k vraždě [REDAKCE] v Žabčicích /okr. Brno-venkov/. Jako pachatel byl zjištěn [REDAKCE] /nar. 1971, bytem Hrušovany u Brna, okr. Brno-venkov, bez pracovního poměru, 2x soudně trestán/. Jmenovaný v podnapilém stavu vymáhal na [REDAKCE] dlužnou částku 50 Kčs a po vzájemné potyčce ho ubil dřevěnou latí. [REDAKCE] je stíhán pro trestný čin vraždy.

Vyšetřuje KS SNB Brno.

c/ Majetková trestná činnost

Dne 17. srpna 1989 bylo na území ČSSR hlášeno 74 případů krádeží vloupáním, z toho :

	do obchodů a restaurací	bytů	rekreačních objektů	motorových vozidel	ostatní	škoda celkem
ČSR	8	4	1	41	11	142 500
SSR	2	2	1	2	2	91 623
ČSSR	10	6	2	43	13	234 123

d/ Dopravní nehody leteckých, kolejových a silničních prostředků

Navazuje na DSZ ze dne 16. srpna 1989 : k havárii cvičného vojenského letounu L-39 v blízkosti VSŽ Košice. Vyšetřováním případu byla předběžně stanovena výše škody na 6 200 000 Kčs. Příčina nehody se nadále vyšetřuje.

Vyšetřuje VOP Prešov za účastníků odborníků ČSLA.

Navazuje na DSZ ze dne 16. srpna 1989 : k dopravní nehodě v Hradišti /okr. Topolčany/ s usmrcením chodce [REDACTED]. Jako pachatel byl zjištěn [REDACTED] /nar. 1959, italský státní příslušník, v ČSSR jako turista/. Jmenovaný při objíždění opilého chodce nezpozoroval na silnici ležícího [REDACTED], přejel ho a z místa nehody ujel. Bylo mu vzneseno obvinění pro trestný čin ublížení na zdraví.

Vyšetřuje OS SNB Topolčany.

Dopravní nehody dne 17. srpna 1989 ;

	počet nehod	usmrceno osob	těžce zraněno osob	hmotná škoda v Kčs
ČSR	239	3	17	1 149 300
SSR	86	2	10	290 000
ČSSR	325	5	27	1 439 300

e/ Ostatní mimořádné události a závažná trestná činnost

Dne 17. srpna 1989 bylo zahájeno stíhání pro trestný čin nedovolené ozbrojování proti [REDACTED] /nar. 1959, bytem Praha 4, 4x soudně trestán, topenář/. Jmenovaný v bydlišti bez povolení přechovával 2 revolvery, 1 signální pistoli, torzo jednoranné pušky a doma vyrobenou perkusní pistoli. Zbraně byly zajištěny a odeslány na balistickou expertizu.

Vyšetřuje OS SNB Praha 4.

Dne 17. srpna 1989 zadrželi příslušníci PS pro přípravu ilegálního ho přechodu státní hranice z ČSSR do NSR a Rakouska 18 občanů NDR.

5. Názory a nálady obyvatelstva

Dodatečně bylo zjištěno, že v Závodech těžkého strojírenství k.p. Komárno ve dnech 3. a 4.8.1989 nenastoupilo do zaměstnání 8 pracovníků vedených Eugenem CSOKEM (1951, člen KSS). Jako důvod uvedli nesouhlas se snížením průměrného výdělku (pracují na novém výrobku, u kterého není zvládnutá technologie a zapracovanost nedosahuje požadovaných norem). Dne 7.8.1989 rozhodlo vedení závodu, že uvedeným pracovníkům bude zabezpečena kompenzace mezd a oni obnovili práci na novém výrobku.

Pracovníci Stavoprojektu Ostrava zastávají rozdílné názory na výzvu "Několik vět". Kritizují, že lidé nebyli seznámeni s jejím obsahem, ale bylo požadováno její odsouzení. Ve sdělovacích prostředích měl být zveřejněn rozbor výzvy. Zaměstnanci podniku, kteří se s obsahem seznámili, odsuzují autory s tím, že by měli být "aktivně zapojeni do pracovního poměru, aby neměli čas na vymýšlení takovýchto materiálů". Osobám, které se cítí v Československu "omezovány", by mělo být přednostně umožněno vystěhování do kapitalistického státu.

Na veřejné schůzi KSČ na ředitelství Agrokombinátu Šumava byli členové KSČ jednoznačně pro odsouzení výzvy "Několik vět", ale 25 nestraníků (z počtu 130) se zdrželo hlasování, neboť s některými body výzvy souhlasili.

V prostředí technických pracovníků vývojového oddělení ČKD polovodiče se hovoří o tom, že úprava maloobchodních cen se negativně odrazila vůči politickým představitelům státu. Nejostřeji je kritizováno prohlášení, že hospodářská opatření včetně změn velkoobchodních cen se nepromítnou do cen maloobchodních. Případná vystoupení proti státní moci v srpnu budou podporovat nebo s nimi pasivně souhlasit.

Komunisté uliční organizace KSČ č. 4 v Praze 1 projevují obavy o další osud socialismu v ČSSR, PLR a MLR. Obávají se na veřejnosti diskutovat s obhajobou politiky strany. Negativně na ně působí zveřejňování výhružných telefonátů a dopisů. Kritizují s. Gorbačova, že dle jejich názoru rozbil celý socialistický tábor. Dále hovoří o tom, že nejvyšší straničtí činitelé nechtějí nést osobní zodpovědnost za nedostatky v minulém období. Kritizují skutečnost, že současné stranické vedení nevychovalo mladé kádry, které by mohly nastoupit na jejich místa.

Mezi občany a chataři v Mníšku pod Brdy se hovoří o tom, že v období kolem 21. srpna 1989 vypuknou v Praze nepokoje. Tyto nálady vznikají pod dojmem činnosti sdělovacích prostředků, které tomuto období věnují značnou pozornost.

Na ministerstvu zemědělství a výživy ČSR v poslední době prudce stoupl počet žádostí bývalých majitelů nemovitostí na zemědělské půdě o jejich navrácení. Mezi pracovníky ministerstva panuje názor, že se jedná o organizovanou kampaň v důsledku očekávaného uvolnění vnitropolitické situace po srpnu 1989.

Občané maďarské národnosti v ČSSR jsou vystaveni dezinformujícím zprávám maďarského tisku, který je distribuován především ve Východoslovenském kraji. Toto vede mezi občany maďarské národnosti k různým polemikám o důvěře a vztahu k československým sdělovacím prostředkům. Působení maďarského tisku se odrazilo i v přijetí záporného stanoviska na schůzi základní organizace KSS v JRD Budulov a Čečejevici k výzvě "Několik vět".

Francouzské komunisty zaráží skutečnost, že ČSSR stále více zaostává v ekonomické oblasti za západními zeměmi. Jsou přesvědčeni, že hlavní podíl na sestupné tendenci má československé vedení, které nastoupilo v roce 1969. V kapitalistických státech by taková situace nemohla nastat, protože sestupný trend by měl za následek výměnu vlády, což by si vynutilo veřejné mínění.

